

**L'ANTÍTESI COM A FIGURA RETÒRICA
EN LA LITERATURA IGUALADINA
DE DUES GENERACIONS**

per **XAVIER PEDRAZA I JORDANA**

INTRODUCCIÓ

Fer un estudi de la poesia igualadina d'aquest segle comporta conèixer perfectament el moviment avantguardista català, la qual cosa implica que la ment s'ha d'adaptar a la de l'autor, a la de l'època. Però no sols la ment, sinó també l'esperit, que, al cap i a la fi, és el que permet a l'autor poder expressar unes determinades experiències sempre vives. Així ja ho digué l'eminent filòleg, col·laborador d'En Pompeu Fabra, N'Emili Vallès: «Manca l'impuls vital, manca el buf de l'esperit, manca l'halè diví trespuant pel fang perquè la figura inanimada hegui els seus moviments regulats per la pensa, tal com eixí d'un troç de terra la graciosa persona del pare Adam» (1). Perquè la poesia, segons els mateixos creadors, és un mitjà d'expressar-se i no una expressió que els porti a l'honra. Heus ací uns mots aclaridors del propi Joan Llacuna: «Cada dia estic més persuadit que sóc un poeta poc llegit i, encara més, poc comprès. Us confesso que no em sap greu: al contrari. No voldria pas ser «famós», el relativament «famós» que es pot ser al nostre país. D'aquesta manera no m'imiten i l'obra no es gasta. Queda sempre més original i verge, i la poesia no s'esbrava» (2).

És imprescindible, doncs, la utilització i recerca bibliogràfica, que et permeti una lleu introducció en l'espai, en el temps i en l'home, a manca d'una monografia. Com en tot treball d'estudi i investigació m'he permès una petita busca de material bibliogràfic, de material visual i, alhora, auditiu a fi de poder comprendre i esbrinar les inquietuds d'un poeta, que, com es veurà més endavant, serà el símbol, el model i la llum que es reflectirà en d'altres, si bé aquest no és l'inici en base —potser sí del nostre segle—, sinó que el mateix rep, amb tota seguretat, simultàniament influències d'anteriors escriptors i així successivament fins arribar a les arrels de la nostra literatura. Unes arrels que tant es poden remuntar a la poesia trobadoresca i joglaresca com a la creació clàssica greco-llatina. De totes maneres, l'origen ajuda a conèixer i esbrinar el nostre present.

Així mateix, m'és grat de poder manifestar que m'he volgut centrar en tres poetes anoiencs, com és el cas de Josep Romeu, Xavier Fernández i Carme Ribba, perquè són uns creadors quasi desconeguts pels estudis literaris en poesia actuals. Altrament, sempre són al·lusius els assaigs d'un autor, però poques vegades ens és mostrada la comparació literària contemporània. Per això, crec que el present treball no es pot qualificar de definitiu, sinó d'un simple començament que dia rera dia, any rera any, es podrà anar completant mentre l'obra també avanci, fruit predictable de l'evolució poètica.

L'ANTÍTESI COM A FIGURA RETÒRICA EN LA LITERATURA IGUALADINA DE DUES GENERACIONS

La poesia catalana noucentista es defineix, i valgui'm la redundància, dins del període comprès des de començaments del segle XX, un segle on la identitat catalana havia reeixit a través de la consciència nacional, gràcies a la forta petja-

1. Vallès, Emili: *Apologia de la llengua catalana*. Tallers de «La Revista». Barcelona, 1916.

2. Llacuna, Joan: *Obra poètica*. Biblioteca Serra d'Or. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Montserrat, setembre de 1977.

da lingüística aportada pel gran mestre Pompeu Fabra i els seus col·laboradors: Emili Vallès, Artur Martorell..., sens oblidar Jaume Bofill i Mates (Guerau de Liost), Josep Carner i Eugeni d'Ors (Xènius), que, mitjançant el seu art, saberen imposar una llengüa. Una època de realitats esperançadores, de necessitats de solidificar els propis fonaments, fent que es desenrotllés en un tranquil i profitós treball íntim; emperò, darrera de tot, un trencament amb el Neonoucentisme —mai deixant de banda que entre dos corrents no hi ha un absolut distanciament—. Cada autor, cada escriptor, cada poeta treballarà individualment cercant el nou, fins que la poesia catalana arribi a la maduresa i res del passat no li serà ja nou, i, per tant, esdevindrà una poesia clàssica —en termes de romanç—, una poesia qualificada d'avantguardista, una vegada arribi la primera guerra mundial que, amb el trasbals moral de totes les grans convulsions, fornirà l'ocasió de sortir ja a fer volades per altres espais anomenats europeus. Així, doncs, l'Avantguardisme suposarà una innovació, encara que per a en Guillem Díaz-Plaja la innovació ha estat constant al llarg de tota la història literària, doncs hauríem de qualificar d'innovador a un Ausiàs March, a un Aribau, a un Vicenç Garcia, etc., i per descomptat que no se'ls pot submergir en el terme d'avantguardistes. Per tant, Díaz-Plaja interpretarà aquest corrent com «una manera —transitòria— d'actuar» i no «un mode d'ésser». Per a ells la idea de ruptura hi era de manera perpètua com un essencialisme, ja que es feien la il·lusió d'haver trencat amb el passat, cosa que fou definida per Benjamin Crémieux com «esprit de reconstruction». Com més avanci el temps, més seran abandonades les velles convencions retòriques arreu d'Europa; però cal assenyalar que el cas de Catalunya fou molt més lent, de manera que l'enderrocament dels «ismes» (3) no es farà efectiu fins passats els anys 30 (4). Així, l'Avantguardisme —«terrorisme», segons la terminologia de Paulhan— consistirà en la violació de la realitat a través de la destrucció de l'harmonia de colors, formes, melodies, imatges, llenguatge, etc., i en la recerca constant de noves formes d'expressió, car havien de posar en evidència la crisi total dels esquemes culturals burgesos que havien constituït la «Belle Époque». Existiran dues etapes ben diferenciades: per una banda la dels que defensaran la poesia com a vehicle de cultura (model futurista), que reunirà l'activitat avantguardista, tant literària com plàstica; i per l'altra, la dels que consideraran l'art com a ruptura i investigació (model surrealista) i que, més tard, tendirà a l'atac personal (model dadaïsta).

Sabem sobradament que parlar d'un corrent literari sens esmentar-ne els representants que el configuren i, per tant, les característiques que defineixen a cada un d'ells és un xic arriscat. Però no ens hi podem aturar. El que pretén aquest article tan sols és estudiar una figura literària (que per altra banda crec que és molt important per l'alt grau en què és emprada per tota aquesta generació) en un home que ha arribat a fer escola i, consegüentment, en els seus seguidors.

J.V. Foix, ell mateix s'identifica amb el terme d'«avantguardista» en comentar-ho amb en Lluís Busquets i Grabulosa: «-(...) Jo, de fet, el que desit-

3. Em refereixo, en dir «ismes», als corrents artístics de l'època, entre els que cal destacar el Cubisme, el Futurisme, el Dadaisme i el Surrealisme; tots ells englobats dins de l'Avantguardisme.

4. És notori destacar que, també després dels anys 30, hi hauran poetes que continuaran la «tradicionalitat retòrica», com és el cas d'en Josep Carner, J.V. Foix, Joan Llacuna, Josep Romeu i d'altres que mantindran, alhora, una posició de creació intel·lectualista, arbitrarista gosaria dir.

java era estar al corrent de les tendències universals en literatura i plàstica...» I, efectivament, si hi ha algun mot que qualifica al poeta J.V. Foix, aquest és el d'«avantguardista», perquè no li interessa solament la poesia com l'art per l'art, sinó que s'hi identifica com a rompedor i investigador. Per tant, en el seu estudi d'una època, d'una societat, d'un pensament, els quals sempre es bifurquen en diverses branques, intenta cercar l'equilibri a partir de les oposicions existents (5). Heus ací un aspecte molt freqüent en el seu llibre «Sol, i de dol»,

5. Cal remarcar, però, que aquesta marca de ponderació ja és totalment insinuada en els nostres començaments literaris. Així, en trobem exemples ja a l'«Alba», que és un gènere que narra l'acció de dos amants que, havent passat la nit junts, s'han de separar a la matinada. Per tant, ens situa en la consumació del *factum*, ens avisa dels perills dels enamorats i ens informa dels amants. N'és una mostra la composició trobada a l'Abadia de Fleury, datada el segle X:

Phoebi claro nondum orto jubare
fert Aurora lumen terris tenue
speculator pigris clamat: surgite!
L'alba par. Tumet mar atra, Sol
poy pas, Bigil: mira clar tenebras.

En ella i en totes les restants l'acció es situa a la nit, la qual significa el plaer (primavera, amor) i el dia és el sofriment. Veiem, doncs, una clara oposició entre dia/nit. Però arriba un moment en què tot aquest codi es veu sobtadament aturat, a partir de la Batalla de Muret fins al 1240, en què els reis catalans perden les seves posicions a Occitània i és perseguida la concepció amorosa de la poesia dels trobadors. L'«Alba» es converteix de tema religiós, del qual en tenim sis mostres, com l'alba de Cerverí de Girona:

Axi con cel c'anan erra la via
que deu tener, can va ab nit escura,
e te camí mal e brau, qui.l atura,
e no sab loc ne camí on se sia,
sufren mal temps ab regart de morir,
soy eu, c'an(ar) no pusc, per que desir
que vis fenir la nit, començan l'alba.

Que.l camí ay errat que far devia,
tan m'es la nuytz fer'e salvatg'e dura
el temps tan braus com mays va (mays) piyura,
per que no say on m'an ne on m'estia,
qu'enan non pusc anar ne remanir,
ne pusc lo temps laxar ne.l pusc sofrir
per que m'albir que m'an trop tardan l'alba.

Est segles fals es la nuit qui.m laguia,
camí d'inferrn, temps braus ple de rancura,
e vals de plors, ço ditz Sant'Esriptura.
E l'enfans paucs can nays o signífia,
c'ab dolors yuc e.y esta ez exir
no.n pot ses plor. Ver Deu, faitz m'esclarzir
per dreyt seguir lo camí donan l'alba.

Eu no soy ges cel qui va a s'amia
de nuyt, car cil cuy m'autrey m'asegura
pessan a leys, e d'altre no n'ay cura,
e lays la nuyt, e voil pendre.l clar dia,
car il no tem lauce(n)jar ne mai dir,
enans li pusc ab jorn denan venir,
per qu'eu asir la nit desiran l'alba.

Altr'amador say c'a ir'e feunia
can ab sidons es, e descre e jura
can le jorns ve a la nuytz tan pauc dura,
e jamays jor ne alba no volria;
ez eu, car tan dura la nuytz, cossir,
c'ab nuit no pusc de leys cuy soy jausir
ne.l lum chausir que.ns fa clar'e gran l'alba.

integrat, exactament, per setanta sonets distribuïts en sis seccions (6) i escrits, malgrat la data de publicació, entre 1913 i 1927.

És notori destacar l'oposició que fa, Foix, entre dues cultures i, ensembles, entre dues llengües: el llatí, que fou llengua d'imperi, però que, després, esdevingué encartonada, i la llengua romanç, que fou fruit del poble i, de la qual, n'ha sorgit la nostra. Per tant, és aconsellable seguir els nostres clàssics, però no d'èpoques romana i grega, sinó medievals, ja que són els nostres predecessors: «Si, fugitiu de la faisó estrangera,/ Arromancés en dura nit, dolent,/ L'amor del Tot i del Res, sense esment/ Del fosc i el rar, i a l'aspriva manera// Dels que en vulgar parlaren sobirà,/ - Oh Llull! Oh March!-, i amb claredat de signes,/ Rústec però, sever, poguéu rimar» (2,5-11) (7). O bé, quan contraposa «coronar de lluors/ éssers de carn» (3,5-6) amb «tot oblidant els morts/ I l'ombra llur, reial,

Gaug es e lutz, stella que.l mon guia,
e anc no fo domna d'aytal natura
c'on mays sofre de preyadors, melura,
e sos Espos fa ço que no faria
nuylls altr'espos, car platz li can servir
ve s'espoça amar e obezir
qu'es ses falir que.ns va.l jorn mostram l'alba.

D'est'alba deu totz hom aver desir,
c'om ses l'alba no pot al jorn venir
ne.l soi chausir, ne deu azirar l'alba.

Le nobles reys de Mayllorca sab dir
e far tot be, e.l segle deu servir
e obezir serven e honran l'alba.

Ara, ja, en aquestes composicions, la nit significa el pecat, la mort, la por..., mentre que l'alba significa la vida. Sap pagar els esquemes de l'alba del segle XII. El poema és escrit en versos decasíl·labs amb cesura a la quarta; es compon de sis cobles unisonants amb dues tornades i rima interna a l'últim vers de cada cobla; està dividit en dues parts: una, les tres primeres estrofes, on la nit és la perdició, el turment, una vida que pot ésser camí de l'infern, el camí de la mort si Déu no ens ajuda i ho canvia radicalment; en realitat, en aquestes tres estrofes no hi ha una alba. I una altra, les tres últimes estrofes, on comença l'alba religiosa. Finalment, a les dues tornades recomana que tothom ha de desitjar l'alba, fins i tot el rei, servint-la i honorant-la.

Però no solament l'«Alba» presenta el senyal de ponderació. Un altre cas és el de March, en els *Cants de Mort* —que també influencia a J.V. Foix—, que parteix de la consideració que l'home es veu ascendent en «dues natures antitètiques» (esperit i carn) que equivalen a perfecció i imperfecció respectivament. L'amor és una relació intel·lectual i l'atracció eròtica és una parcel·la ineludible que ha de ser superada per arribar a l'alta joia del diàleg amorós i intel·lectual, sentint, però, el gaudi d'haver superat l'atracció sensual. Aquesta batalla del cos, per tant, March la compara amb el castor (composició XXIV), mamífer que es castra a les portes de la mort. Posa de manera apassionada tots els recursos en la construcció d'un «anti-model», és a dir, disposa de tots els ressorts de què és capaç al servei de la consecució dels seus objectius i, naturalment, tots els seus esforços fracassen i reconsidera, llavors, la situació i recapitula, on March confessa d'estimar com un déu la dama que fos capaç d'estimar quan ell exigeix. Fracassa de nou i l'envaeix la tristor i, a continuació, invoca la mort.

Abans, però, recapitula de nou i la ira del poeta, la seva acritud, es gira contra ell mateix i, alhora, contra la dama. March a través de la composició ha anat perfilant la idea que la dona és incapaç d'assumir les exigències del poeta.

Tal com podem veure, la figura literària de la comparació de dues idees antitètiques s'ha revelat ja des d'un estat primitiu i s'ha anat repetint a través de la història de la literatura. Un exemple en què ho veurem clar és el de J.V. Foix, que, com he dit, intenta tothora cercar l'equilibri a partir de les oposicions existents.

6. En sis seccions que, com molt bé resumeix en Pere Gimferrer, tractarien de: una primera part sobre l'actitut central del poeta, que serà l'eix de tot el llibre; la contemplació i reflexió entre l'home lúcida i l'home metafísic; l'equilibri com a ideal artístic (classicisme); la indagació per part del seny; la poesia entesa com requesta metafísica i l'epicureisme escèptic. Una segona part sobre l'equilibri vital: l'art com a vehicle de cultura o l'art com a instrument d'investigació, postulant, finalment, la unitat essencial. Una tercera part sobre l'amor «amorós» i metafísic. La quarta i cinquena parts exposen unes quantes anècdotes de joventut. I, per acabar, l'última part introdueix el tema de la religiositat, força rar en la poesia de J.V. Foix.
7. Dono les referències citant el número d'ordre del sonet dins el llibre i el número del vers en el sonet del cas.

i d'un bell tors/ Reprendre el tot vital i rigorós» (3,6-8), que és una al·lusió temàtica al Romanticisme i, com a tal, seguidor del classicisme greco-latí. Per tant, a tot això, posa com a solució: «Viure l'instant i obrir els ulls al demà,/ Del clar i obscur seguir normes i regla/ I enmig d'orats i savis, raonar» (3,12-14) que, segons el mateix poeta, és l'equilibri desitjat, és a dir, el temps passat, passat està i només ens hem de preocupar de l'avui i del demà i, per tant, s'han d'establir uns camins segurs per a aconseguir els objectius proposats, mai deixant de banda que aquestes «normes i regla» foren ja proposades pels nostres antecessors, emperò aquests només ens seran model, el qual nosaltres mateixos anirem renovant mentre passi el temps, cosa que ja hem anat fent. Per això, ha arribat a tal extrem que res no s'assembla i, d'ací, l'enfrontament de l'ahir amb l'avui: «Em plau, d'atzar, d'errar per les muralles/ Del temps antic, i a l'acost de la fosca/ , Sota un lloer i al peu de la font tosca,/ De recordar, cellut, setge i batalles.// De matí em plau, amb fèrries tenalles/ I claus de tub, cercar la peça llosca/ A l'embragat, o al coixinet que embosca/ L'eix, i engegar per l'asfalt sense falles.// I enfilat colls, seguir per valls ombroses,/ I el pintar extrem d'avui! Càndid rampell:/ M'exalta el nou i m'enamora el vell» (7,1-14).

I és curiós, perquè al costat del temps antic hi ha una pinzellada ambiental de foscor, d'apagament, d'oblit; i, en canvi, un món modern i actual caracteritzat pel matí, és a dir, per la claror del trenc d'alba que, a més de significar un ressorgiment o renaixement, també ens acostava a la idea de ruptura (*trenc d'alba*). Així mateix, òbviament es poden observar dos tipus de paisatges, l'estructura dels quals estaria paral·lelament lligada a la de l'ambient, abans ja esmentat: un passat al redós d'un lloer, que, suposo, l'empra primer com a referència a «glòria dels victoriosos», recordant tothora els ja anomenats anteriorment, Llull i March, i, després, perquè és un arbre de fulles persistents i, per tant, el record del passat mai s'esborrarà. O bé, també, un tell, que és un arbre propi de terres no conreades i, d'aquesta manera, faria al·lusió a temps antics d'èpoques depredadores i temps moderns, èpoques productores, a l'aspriva faisó. I continuem trobant referències com les «muralles», la «font tosca» (Font d'en Llevallol), el «museu» i les «madones borroses» —viu reflex del seu entorn que, amb quasi tota la seguretat, m'atreveria afirmar que es tracta del Port de la Selva, car al llarg de tota la seva obra va assenyalant trets distintius d'aquell lloc i, també, distintius de la descripció que en fan Joaquim Botet i Sisó i Joan Amades (V. Bibliografia), com «munts de llicorella», «gorgs pregons», «desert sense estany» (referint-se al Passeig del Desert), «ports», «Platges desertes», «sepultura» (5,5), referint-se probablement a la Taula dels Lladres, al Dolmen de la Tabellera, al Dolmen La Cendreria i a la necròpolis, «riu», «pollanç», «colls», «rierols», «prats florits», «rústics bars» (J.V. Foix estiuja, a partir del 1924, al Port de la Selva i hi inicia les seves estades, de primer a la Fonda del Comerç fins a aconseguir, el 1948, habitacle propi), etc.- tots enfront d'un món novell caracteritzat per: «I enfilat colls, seguir per valls ombroses,/ Vèncer, rabent, els guals. Oh món novell!» (7,9-10), que són elements de la natura, sobretot al Port de la Selva, relativament joves. Però no hi ha, per a En Josep Vicenç Foix, i més en aquests anys, cosa més moderna com «De matí em plau, amb fèrries tenalles/ I claus de tub, cercar la peça llosca/ A l'embragat, o al coixinet que embosca/ L'eix, i engegar per l'asfalt sense falles» (7,5-8), extensa al·lusió a l'esport preferit, junt amb el tennis i l'automòbil: l'aviació, que era encara molt poc coneguda, car

l'aeronàutica no és implantada a Espanya fins l'any 1909 pel general Pere Vives Vich. No és aquesta l'única al·lusió a aquest esport, ja que més endavant insistirà: «Com el pilot que força els governalls/ Quan ix del Prat, i per salvar un pollanc/ Arrisca, incert, el vol, i en tòrcer un branc/ Tem pel país, ell que menysprea pels falls» (13,1-4), i «Si pels asfalts acceler el motor/ —I pens en tu—, tal pels espais, rabent (...)» (16,5-6).

Però la principal preocupació de Foix és poder cercar l'equilibri que, a la fi, és el seu ideal artístic que es correspon amb un ideal humà: el poeta, que en la seva àrdua tasca investigadora arribarà a preguntar-se què és el real i, en definitiva, anirà tant al fons de la qüestió que la seva resposta tornarà a veure's dins d'una oposició: Real-Irreal, produint-se tal confusió entre ells que, per a J.V. Foix, tots dos són un mateix: el Suprerreal: «El real, doncs, què és?» (4,9), «(...) i on va, què vol,/ Ni el cuitós sap. I oposem cor i ment» (4,13-14), «Vull i no vull» (11,5). Puix com diu Arthur Terry (V. bibliografia), «L'Irreal hi arriba a associar-se, més que res, amb la claredat que ve de tot el que sigui actual i concret. Pot estranyar que Foix parli de l'Irreal i no del Real, però cal tenir en compte que, per a ell, els dos termes tendeixen a invertir-se i fins a confondre's. Com ell mateix ho explica a la «Lletra a Clara Sobirós», que serveix de pròleg a les «Obres Poètiques»: «... recorda sempre que sóc un testimoni del que conto, i que el real, del qual parteixo i del qual visc... i l'irreal que tu et penses descobrir-hi, són el mateix»: «(...) ¿Les imatges funestes/ Eren en mi o en la natura brava?» (5,10-11), «les ficcions —i jo en visc!—, ¿fan esclava/ La ment, o són els seus camins celestes?» (5,13-14). I heus ací un altre contrast que neix a través de la inseguretat del poeta en plantejar-se quin és el seu arrelament. Encara que en aquest cas l'equilibri és destruït en recolzar i, no tan sols això, sinó en adherir-se, fins i tot, a la poesia entesa com a requesta metafísica; emperò, per tal d'exposar-ho, ha de contrastar l'home lúcid amb l'home metafísic: «*Pens en qui fuig pels colls, ploraire, i diu/ Que res no val, i nega l'univers, / I del compàs i el plom tothora advers, / I del concret, als déus clama si viu*» (6,5-8) contraposat a «No cerc ni amb *aquell qui, vagarós, / Per llacs esquerps o desertes guixeres, / Cobert de pols, per les amples carreres, / Clama febrós: «On vaig*». I amb vers plorós...» (17,1-4), és a dir, l'oposició entre l'home poètic i l'home ètic. Però no podem parlar en aquest cas d'oposició de contraris que es realitzen en l'equilibri, sinó d'una oposició-unitat de contraris, que ens parlen de l'assencialisme del propi poeta, una aventura metafísica: «(...) assaig un compromís/Entre el Seny, clar, i el deler de mes fibres» (14,10-11), «Témer l'enuig i al naufrag dar la mà» (3,11), «M'ignor a mi, i menyspreu la fortuna» (9,8), etc.

Per una altra banda, estic segur que el principal absorbiment d'en Foix és la cerca d'un total equilibri, mitjançant dos contraris o raonaments antònims: «M'exalta el nou i m'enamora el vell» (7,14), un equilibri entre la modernitat i la tradició, resultant com a bon fi, el pur classicisme de l'equilibri (8). Així, doncs, d'aquest cas els exemples són nombrosos al llarg de l'obra: «Sol, sóc etern. M'és present el paisatge/ De fa mil anys, l'estrany no m'és estrany:/ Jo m'hi sent nat; (...)» (1,9-11), «L'amor del Tot i del Res (...)» (2,7), «Un món novell

8. Aquesta interpretació meua no és pas per a desprestigiar la que han fet alguns crítics, que aproximadament, ve a ésser la mateixa que en faig jo: Revelació del combat de l'home entre dues tendències: l'herència racional del pare i el temperament sentimental de la mare.

i el feu que el desig narra» (8,11), «Afirm el bé i el mal tantost (...)» (14,6), «Visc de la Mort i Ella m'exalta, etern/ Davant la mar (...)» (16, 13-14).

És notori destacar la versió del poeta de les relacions entre una realitat determinada i la mentalitat del qui la contempla que, sovint, són enfrontades: «Per clares fonts i forests remoroses,/ Per gais planells o en solitaris quers,/ Lluny de la mar, camin, passos severs./ Ple de temors, amb les mans tremoloses» (11, 1-4), però no és pas com a mer espectador, sinó com a participant actiu. I, a vegades, el valor racional predomina al del sentiment: «Sol, i de dol, i amb vetusta gonella,/ Em veig sovint per fosques solituds,/ En prats ignots i munts de llicorella/ I gorgs pregons que m'aturen, astuts./ I dic: On só? Per quina terra vella,/ —Per quin cel mort—, o pasturatges muts,/ Deleges foll? Vers quina meravella/ D'astre ignorat m'adreç passos retuts?/ Sol, sóc etern...» (1, 1-9), cosa que ens torna a indicar el seu apropament als nostres clàssics, ja que la poesia investigadora s'ha de basar en el raonament i mai en el sentimentalisme, producte de la «faisó estrangera» i, per tant, del romanticisme.

És destacable que per a anomenar sempre el món antic empri qualificatius de foscor, de solitud: «fosques solituds»...; en canvi, la modernitat tothora es veu il·luminada per la claror, pel sol naixent: «De matí em plau...». Però, com al llarg del poema anirà fent, Foix buscarà l'equilibri entre els dos: «Del clar i obscur seguir normes i regla» (3,13), «Entre negrors veig mil camins oberts/ I ulls clucs, de nit, ateny els ports segurs;» (4, 1-2).

Tal com dèiem abans, una preocupació fonamental d'en Foix és la d'igualar una contraposició entre l'home poètic i l'home ètic. A voltes, estudia tant el problema que arriba a les seves arrels i, aquestes, seran, finalment, la seva solució, que es veurà implicada en la religiositat: «Sol entre tants i entre tants, jo, tu, sola!/ Orb entre llums, als segles só present;/ Sord entre sons, a l'hora d'ara absent» (9, 12-14), «Faig l'U divers i múltiples les arts» (10,5), «Tants de glans, doncs, i un sol Gla, i del vinyet/ Un Cep etern; i ni boira ni fred/ Foren ni són! Això en fa el viure esquiú» (10, 9-11). Tots tres exemples emanen del sentiment cristià del poeta, de la seva creença en un Totpoderós, però, alhora, són també una reacció davant l'instant viscut i la capacitat poètica de singularitzar-lo i distingir-lo dels altres instants per a subratllar-ne la permanència i la universalitat, enfront de la fungibilitat del temps que s'escola i la fal·làcia dels sentits. És, en fi, allò que diu el Dr. Romeu: «... la vivència personal, en virtut de la indivisible unitat i l'eternitat de l'ésser i en contrast i en xoc amb la relativitat del món sensorial i el temps fugisser».

I encara roman, dins de les meves investigacions, una altra oposició molt important, car podríem afirmar que és tan treballada, o encara més, que les altres i que, al cap i a la fi, només serà símbol de la contrarietat Món antic-Món modern, que, si bé tot ho analitzem molt profundament, tot hi faria cap: el llenguatge. Tenint un fort apassionament per l'idioma, Foix creurà necessària l'«elegància sense eloqüència», i pretindrà que el seu parlar i, per tant, el viu reflex en l'escriptura, sigui pur, depurat, però no sempre amb un lèxic culte, sinó que també emprará allò que vulgarment en diem «popularismes». I així enfrontarà el cultisme o neologisme amb el mot o dita tradicional i popular: «I una veu diu: «Plou sang a les codines»» (8,14). És una quotidianitat que, en isolar-la, esdevé insòlita, canvia de context i, conseqüentment, de semàntica, i escau en el conjur.

El propi autor compara el seu llenguatge amb el d'en Carner i diu: «... Jo

erro per altres senders, i el meu dir foreja per mars sovint ombrívols i d'oratjoses blavors. Cobejo llibertats i em moc, commogut, per contradades ambigües; En Carner, artista congènit revisa, distingeix, esvaeix bromes i boires —o les esquivia—, tria amb graciosa complaença o instint segur els mots i elimina les dissonàncies còsmiques que jo freturo» (9).

És de suposar que J.V. Foix, conegut com és pel seu talent poètic, tingui seguidors i que, de vegades, segons qui arriba a afirmar que existeix l'escola foixiana. Doncs bé, d'entre aquests, que són tants i tants, crec que s'ha de destacar la figura de l'erudit investigador literari i poeta Josep Romeu i Figueras (10). La seva obra és nombrosa, però ell mateix s'identifica, sobretot, en un poema amb la línia foixiana, el qual va, àdhuc, dedicat al seu «mestre» en poesia, que és J.V. Foix: «IGUALADA» (11).

És destacable també en Josep Romeu la tan sovintejada oposició entre un món antic i un món modern que, en lloc d'ésser centrat geogràficament en el Port de la Selva, és, en aquest cas, Igualada: «I clarors són un verge tribut/ redreçat sobre terres dormides» (5-6) (12), «Avingudes, també, amb clars jardins,/ molt a prop de ciutats que dormien» (19-20), però, aquesta és especial, perquè al final el poeta es tornarà a plantejar el problema de quin temps és millor i op-

9. Vegeu FOIX, J.V.: *Catalans de 1918*. pp. 50-51.

10. L'anoienc Josep Romeu i Figueras, si bé el podem situar dins d'una tendència foixiana, he d'advertir al lector que aquesta pot resultar feble respecte a la que opera per part del qui fou company seu: Bartomeu Rosselló-Pòrcel. La coneixença d'aquest literat en la seva joventut farà que en Romeu llegeixi la seva poesia i resti quelcom de característic en la pròpia. Tot això esdevindrà en una època en què l'Avantguardisme entra ja en un pur esllanguiment, apareixent-ne un rebrot tardà de tradició simbolista definit per la palpació directa de la vida íntima i de la circumstància històrica, situacions que s'introdueixen en els versos per a donar-los una gravetat adulta i preocupada.

11. Transcripció del poema de Josep Romeu i Figueras segons la versió publicada a Editorial Selecta l'any 1951:

IGUALADA

A J.V. Foix

Sé l'enyor, l'ample enyor dels camins,
la incertesa de vagues dreteres,
quan les albes s'ofrenen brillants
i porugues i lleus, renovades,
i clarors són un verge tribut
redreçat sobre terres dormides;
quan s'enduen la tarda ponents
plens de sang i les llums insisteixen;
quan migdies ardents ceguen l'ull
i les coses de foc esdevenen;
quan les nits fan esquiu el sender,
la humitat confont-se amb la fosca.
I n'he vist com un braç amical
que m'han dut on l'amor m'esperava;
o d'errívols i arters, plens d'engany,
conduint a destíns de païra.
D'altres, verds, amb ocults rossinyols,
prop d'una aigua fluïnt amagada.
Avingudes, també amb clars jardins,
molt a prop de ciutats que dormien.
Però cap n'he fressat tan secret
com aquells que el silenci acompanyen
en la terra que greu m'ha infantat
com un ventre de mare ferrenya:
camins meus, innumbrables i esquerps,
tan solcats de roderes profundes!

12. Dono les referències citant el número d'ordre del vers en el poema.

tarà, en la conclusió, pel ja passat, és a dir, en aquest cas no s'escau en l'equilibri: «Però cap n'he fressat tan secret/ com aquells que el silenci acompanyen/ en la terra que greu m'ha infantat/ com un ventre de mare ferrenya:/ camins meus, innumbrables i esquerps,/ tan solcats de roderes profundes!» (21-26). Incideix, així mateix, en contrastar la situació ambiental paral·lelament amb el temps, època i paisatge; serà, doncs, una descripció de fosc caracteritzadora del temps pretèrit la que s'enfrontarà amb el, ja esmentat, trenc d'alba, com a símbol de ruptura, per a qualificar el present i, qui sap si el futur: «Sé l'enyor, l'ample enyor dels camins,/ la incertesa de vagues dreteres,» (1-2) enfront de «quan les albes s'ofrenen brillants/ i porugues i lleus, renovades» (3-4), o bé «i clarors són un verge tribut» (5) enfront de «redreçat sobre terres dormides» (6) o bé «quan s'enduen la tarda ponents/ plens de sang i les llums insisteixen;» (7-8) enfront de «quan migdies ardents ceguen l'ull/ i les coses de foc esdevenen;» (9-10), etc. Entre aquests, el poeta també cercarà l'equilibri i el trobarà: «quan migdies ardents ceguen l'ull» (9), donant compte de la importància que té, no només l'ara (migdies ardents), sinó que, a voltes, ha de recórrer a l'ahir (ceguen l'ull = obscuritat, símbol, com ja hem vist, d'un ambient que pertanyia a un temps passat). És interessant destacar de la poesia de Josep Romeu la utilització del foc com a imatge d'un món novell enfront d'un temps antic simbolitzat mitjançant l'aigua o bé la humitat, perquè la mateixa figura retòrica la trobem molt ben representada en l'obra de Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Efectivament, tal com indica el mateix Josep Romeu en el seu estudi sobre el simbolisme i significació del foc en la nit de Sant Joan (v. bibliografia), saltar per damunt de la ignició i, per tant, del foc implicava la finalitat d'obtenir salut i felicitat; conseqüentment, doncs, les fogueres tenien un caràcter purificador. És a dir, el símbol del foc ha estat sempre associat a la idea de vida i de salut i, nogensmenys, a la destrucció de les forces del mal, perquè el foc crea i destrueix alhora: transforma. Resumint, el poeta —possiblement fill de la llum i la terra— assisteix al suplici del dia, en què la llum (que tan sols és foc) lluita contra les tenebres de la nit. Però aquestes en ell poden més; el món que l'ha infantat és superior al que viu en els moments presents. Per això, no serà gens estrany que actuï sempre contra la mort, la llum i el crit de la flama.

Romeu, tanmateix, és envoltat per la recerca de l'essencialisme del propi poeta, d'ell mateix, per l'aventura metafísica que haurà de raonar mitjançant la contraposició de l'home poètic i l'home ètic o de l'home lúcid i l'home metafísic: «D'altres, verds, amb *ocults rossinyols*,/ prop d'una *aigua fluïnt amagada*» (17-18), «I n'he vist com un braç amical/ que m'han dut on l'amor m'esperava;/ o d'errívols i arters, plens d'engany,/ conduït a destins de païra» (13-16).

El creador té una versió de les relacions entre una realitat determinada i la mentalitat del qui la contempla que, sovint, són enfrontades: «Però cap n'he fressat tan secret/ com aquells que el silenci acompanyen/ en la terra que greu m'ha infantat/ com un ventre de mare ferrenya:/ camins meus, innumbrables i esquerps,/ tan solcats de roderes profundes!» (21-26).

És notori poder veure els paral·lelismes que existeixen entre J.V. Foix i Josep Romeu: «Orb entre llums» (9, 13) —«migdies ardents ceguen l'ull» (9); «De l'inseguer faig alberg» (16, 9) —«Sé la incertesa de vagues dreteres» (2), etc.

Finalment, podem trobar-hi l'oposició entre el llenguatge popular i el llenguatge culte que, en isolar el primer, esdevé insòlit i canvia de context i, alhora,

també és un paral·lelisme amb J.V. Foix: «quan s'enduen la tarda ponents/ *plens de sang i les llums insisteixen;*» (7-8).

Potser mai com en els anys que van del 1931 al 1961 no s'ha pogut veure amb tanta claredat fins a quin punt la pervivència de la literatura catalana depenia de factors extraliteraris: concretament, de factors polítics. Així com diu Joan Fuster: «En trobar-se l'idioma en una situació angoixosa, que comprometia les seves possibilitats de subsistència cultural, s'imposava de compensar el perill apel·lant a un rigor reforçat en el pla de les realitzacions literàries. La llengua catalana no tenia altra salvació que la seva literatura, i aquesta literatura, com més «literària» fos, més i millor acompliria la seva missió d'emergència» (13). D'eixa faisó nasqué una generació jove, però cal fer especial esment de la continuïtat avantguardista de la poètica igualadina, amb relleu, per damunt de tot, foixià. Aquest és el cas del poeta Xavier Fernández Gené, que, en la seva obra «Demà» (14), es lamenta d'un passat que envaeix el present; per això, el seu anhel es centra en el futur, en el demà —cas contrari al Dr. Josep Romeu—. És desitjable poder-ho comunicar amb la confrontació dels dos temps a fi de poder-se viabilitzar els esquemes de dues generacions que romanen, però en dos espais diferents: l'indicatiu o present i el condicional o futur: «el que fem,/ el que desitgem» (4-5). I, tornant a reincidir en el tema, que, si més no, el podem qualificar de polític, oposa també el clar al fosc. És aquí quan, parlant de l'ara, diu: «el que ens amaga la mort,/ el que embolcalla la nit,/ el que les ombres permeten» (6-8). La seva solució, doncs, està al redós de l'enfrontament futur-present-passat, descartant, finalment, aquests dos últims: «fins que el dragó/ sigui un conte del passat, una fàbula de l'ahir» (9-11). En realitat, aquest canvi tan radical dels temps verbals no és menys al·lusiú que a una certa inseguretat. Aquesta admissió del dubte esdevé passiva quan insinua un temps antic a través de tot un símbol ja: el dragó. És per a ell, possiblement, la imatge més clara del que recorda i que està a l'abast de tothom. No cal, emperò, recordar que la metafísica està, en aquest cas, per damunt de la lucidesa: «El demà no hi és,/ has vençut malgrat tot» (1-2).

També, una nova font que aportarà uns esquemes no ja tradicionals serà la *prosa poètica*. Així, doncs, serà en aquesta nova promoció immediata que, en prendre una altra nova orientació —formal i temàtica—, la diferència es farà més accentuada encara. Serà tangible, en cert moment, que aquests «dissidents»

13. Vegeu FUSTER, Joan: *Literatura catalana contemporània*. Pàg. 332.

14. Transcripció del poema d'En Xavier Fernández Gené segons la versió publicada al llibre *Farigoleta 1981* (V. Bibliografia)

DEMÀ

El demà no hi és,
has vençut malgrat tot,
i és amor prohibit
el que fem,
el que desitgem,
el que ens amaga la mort,
el que embolcalla la nit,
el que les ombres permeten,
fins que el dragó
sigui un conte del passat,
una fàbula de l'ahir.

arriben a erosionar aquell «Neonoucentisme», que havia aconseguit una «ruptura» amb el Noucentisme: «L'actitud intel·lectual (...) hagué de ser la que, en un tal context de circumstàncies, es prestava a una major confiança i en ella confluïren les expectatives dels escriptors novells, i les dels que ja no ho eren tant» (15). La poetessa Carme Riba i Tomàs és un exponent fidedigne del corrent (16), car el seu estat de ruptura es fa sota l'embolcall d'un politicisme despreocupat, encara que sembla clar que el present és peremptori. Amb tot i això, la satisfacció d'un esdevenidor fa retornar al passat, és a dir, intenta identificar el futur amb el pretèrit: «... per a un demà fort i segur, per a un demà ple de joia i satisfacció. Asseguda espero un no sé què que faci respirar la meua veu...» s'emmiralla amb «Que n'era de felïç quan de petita la meua innocència no veia el perill, quan no pensava en les conseqüències després de fer la dolenta un ratet, quan mirava sense por de baixar els ulls, quan veia el cel clar i net, com la transparència d'una cascada que amaga l'altre cantó del seu sí. Així era jo, *viva i despreocupada*, enfonsada en un mar d'il·lusions i somnis fantàstics, lliures de la por». Contràriament a això, el present sembla ésser una època insegura, fosca i ensopada: «no aconsegueixo estar satisfeta», «davant d'aquesta mort interna que consumeix el meu cos», «el gerro està buit i la flor no respira, ha perdut la vida».

És freqüent en tots els autors identificar l'avui/ demà amb el clar/fosc o a l'inrevés, com és el cas de Na Riba: «Fa fred. Tot ho veig fosc i tèrbol», «el cel s'ha anat enfosquant davant meu», enfront de «Poc a poc s'encenen els llums dé la ciutat», «quan veia el cel clar i net», o bé «Així era jo, *viva i despreocupada*» enfront de «perdona'm per explicar-te una realitat tan freda». Tot això no-

15. Vegeu FUSTER, Joan: *Literatura catalana contemporània*. pp. 332-333.

16. Transcripció del poema prosodificat de Na Carme Riba i Tomàs segons la versió que existeix a l'Arxiu de la Secció Filològica «Emili Vallès» del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada amb alguna modificació d'acord amb la lectura que en va fer el 30 de març de 1984 en una trobada de poetes residents a Igualada i de la qual se'n conserva una gravació al mateix arxiu.

TAN SOLS UN CAFÈ

Fa fred. Tot ho veig fosc i tèrbol. Vaig cremant el temps i no aconsegueixo estar satisfeta. Amb un cigarret entre llavis, veig passar la meua vida: recordo, somnio amb els ulls gairebé brillants i entelats de llàgrimes, i amb el fum del tabac, que escapa de la meua boca, intento llegir el perquè, el buit que noto a dintre meu, el sentit de les meves paraules, el mirar dels meus ulls. La llum dels estels que brillen aquest capvespre quan el cel s'ha anat enfosquant davant meu, davant d'aquesta mort interna que consumeix el meu cos, davant d'aquesta mirada que no veu, d'aquestes mans que no palpen..., davant d'aquesta vida sense sentit que intenta escapar d'un sense fi de preguntes, d'una eterna ceguera.

Poc a poc s'encenen els llums de la ciutat. És tard. Sobre la taula hi manca el meu clavell imaginat, però el gerro és buit i la flor no respira, ha perdut la vida.

La gent camina atribolada, mentre jo he perdut les forces, l'esperança de marcar la petjada amb el meu pas, per a un demà fort i segur, per a un demà ple de joia i satisfacció. Asseguda espero un no sé què que faci respirar la meua veu, sorda d'angoixa per cridar i moure els llavis sense por de ser frenats, sense necessitar crosses per expressar la meua intimitat, el meu inquiet interior que es perd quan mira a fora...

Que n'era de felïç quan de petita la meua innocència no veia el perill, quan no pensava en les conseqüències després de fer la dolenta un ratet, quan mirava sense por de baixar els ulls, quan veia el cel clar i net, com la transparència d'una cascada que amaga l'altre cantó del seu sí.

Així era jo, *viva i despreocupada*, enfonsada en un mar d'il·lusions i somnis fantàstics, lliures de la por.

Perdona'm, amic, perdona'm per explicar-te una realitat tan freda, però sols et tinc a tu, el meu amic, el paper...

Gràcies!. Has aconseguit amb el teu silenci el meu retorn.

més ens porta a l'oposició tristesa/alegria: «somnia amb els ulls quasibé brillants i entelats de llàgrimes», contrari a «Que n'era de felïç quan de petita...». Nogensmenys, ella també es pregunta com nosaltres el per què, «el buit que noto dintre meu, el sentit de les meves paraules, el mirar dels meus ulls». I només té una resposta (amb fons polític de l'època, és a dir, d'una època repressiva): «Asseguda espero un no sé què que faci respirar la meua veu, sorda d'angoixa per cridar i moure els llavis sense por de ser frenats, sense necessitar crosses per expressar la meua intimitat, el meu inquiet interior que es perd quan mira a fora...». Aquesta és la realitat que espera, l'única vida real «davant d'aquesta mort interna que consumeix el meu cos».

Tanmateix podem esmentar l'existència d'oposició en una mateixa asseveració, resultant paral·lelisme en dos casos diferents: «mirada que no veu», «mans que no palpen». Ambdues ens remeten a la foscor, cosa que solucionarà amb una altra expressió també paral·lela a les ja citades: «Has aconseguit amb el teu silenci el meu retorn». Aquesta expressió és la que clou tota la trama del poema, convidant-nos a acceptar un futur que ha esdevingut present i un present que ha esdevingut passat. Per tant, el pretèrit ha escaigut en l'oblit; un oblit que tornarà en el futur quan el present, i valgui'm la redundància, sigui com el present que ha esdevingut passat.

Sortosament, doncs, es pot veure fàcilment que la tècnica predominant en Josep Vicenç Foix és l'oposició; una oposició que intentarà cercar l'equilibri i que aconseguirà uns cops i d'altres no. I gràcies a aquesta peculiaritat s'ha pogut formar entorn seu una escola i, si més no, un grup discipular amb els mateixos o, almenys, semblants objectius per tal de descobrir de bona fe el que hi ha de comú en els fets i en les idees per acceptar-ne allò que hi ha de ver i útil per a una conducta ciutadana. És grat també adonar-se que una mateixa influència (en aquest cas l'oposició de J.V. Foix) ha creat dues generacions paral·leles, però ideològicament contràries. És a dir, amb mots propis del poeta: «Un cerca amor, i no encerta; amiatat, i s'hi enganya. Fa un temps que delejo totes dues coses i emmalalteixo de no trobar-les a pler» (17).

No seria pas innecessari tornar a remarcar que en dir que J.V. Foix ha format entorn seu una escola no em vull pas referir al sentit propi de l'expressió, sinó al fet que tots aquests objectius cercats tenen ja un origen molt llunyà; però dins de la nostra proximitat, en aquesta vintena centúria, ha estat la figura més representativa en la literatura catalana possiblement quan a la utilització de l'antítesi com a figura retòrica. De la mateixa manera que ha inclòs dins seu una tendència existent, d'altres generacions també intentaran seguir «passos retuts».

Injustificablement, doncs, sembla que, a través de tota la història de la literatura catalana, la persistència successiva a base de la introducció de paral·lelismes posats un enfront de l'altre, però, alhora, adjacents, és a dir, que es complementen el significat respectivament, fa que l'efecte del primer destrueixi el del següent. Això no vol pas dir que hagin de romandre semànticament en repòs, sinó al contrari: s'intentarà de veure un nou element que assumeixi la crítica recolzada en les arrels ja pretèrites. Darrera l'ús insistent amb què l'autor les fa servir hi ha segurament, però, una concepció retòrica concreta: en aquest caràcter sistemàtic veiem el punt de contacte entre les oposicions.

17. Vegeu FOIX, J.V.: *Catalans...* Pàgs. 23-24.

Serà només d'aquesta manera que l'esperit poètic lluitarà per a crear i crearà per tal de descobrir-nos un món amb un nou i, cada vegada més, perfecte ham poètic. Per tant, el sil·logisme A és a B i B és a C (El poeta és creador i la creació és una lluita amb el món) haurà de donar compte forçosament de la lògica conclusió: A és a C (El poeta és un lluitador amb el món, per al món i del món). Però, amb el pas llarg dels anys les tendències s'aniran ramificant i de cada branquilló en naixerà una diferent generació (i en dir diferent em refereixo ideològicament i formal).

Així, a partir d'aquells primers dies del segle en què s'inaugurarà no solament una nova etapa històrica, sinó també literària, filosòfica, etc., s'insinuarà una forta petjada per a contribuir a un progrés ilimitat, en el qual la supervivència no serà solament física, ans al contrari, també psíquica, si bé el terme «espiritual» pot comportar —en segons quins casos— contextualitzacions religioses. La sitja cultural té emmagatzemada una gran quantitat d'excedent, el qual es veurà de tal manera sobreestimat que la demanda es farà inescotable. És notòria la tendència nascuda arreu per a defensar un idioma, el qual, mentre uns el perfilaran, d'altres, a través de les seves composicions, donaran exemple a possibles noves generacions. Serà per això que l'«oposició» servirà d'instrument alliçonador respecte a dues èpoques diferents: una d'*antiga*, de la que se n'haurà d'extreure tot el possible, essent el resultat un exemple per a un *temps més modern*, que, mitjançant aquest material arxivat, l'home intentarà de fer el necessari per a poder arranjar una societat «sorda entre sons» i «orba entre llums». I només oposant termes s'arribarà a allò desitjat. Ara bé, la dissimilació d'elements a fi que puguin assimilar-se no és un aspecte nou solament de l'època en que vivim, car tal com ja ens ho presenta en J.V. Foix, la seva font és N'Ausiàs March, el qual, però, no en pot fugir i tal com diu: «... qui per fugir mal poc, caic en les mans de dolor sens remei,...». És remarcable també de dir sobretot que March és dur i tosc en el seu estil i, per tant, la seva frase no tindrà melodia, la paraula no tindrà bellesa i l'elegància es veurà submergida per la inhabilitat d'expressió. Justament amb això, Foix s'hi concentrarà i per molt que depuri el seu llenguatge, qualque expressió popular hi introduirà, perquè el pensament no s'ha de remetre solament a la bellesa, sinó també a la realitat. I, en fi, la poesia investigadora només tindrà en compte l'observació d'un món físic actual, que és a semblança de l'ahir.

Un cop s'hagi anat creant una generació entorn de Foix, la poesia igualadina, que fins llavors havia semblat decadent, tornarà a sorgir amb figures com Josep Romeu i Joan Llacuna. Però la «revolució» de pensament s'anirà fonamentant en una lluita per a aconseguir el de més enllà. Serà, per això, que, acusats per tan insistent idea, el present se'ls farà inacabable i, per tal de fugir-ne, acceptaran la seva condició d'éssers entranyablement feliços: el passat, un passat copsador de la infantesa, del record i de la ingenuïtat; en fi, de l'alegria. Però aquesta no serà la positura del jovent de la segona meitat de segle. Es refermarà l'evidència d'un present incontinent, en el qual la ruptura i base d'aquesta angoixa s'involucrarà políticament. La manera de conduir un afer s'observarà a través d'un espill opac i, per tant, es tornarà a incidir en la proposició tan coneguda esmentada per Manrique: «Cualquier tiempo pasado fue mejor». Malgrat tot, el passat, com ja indicàvem més amunt, només ha de servir de punt de referència. Serà, doncs, aquest el que servirà per a construir un futur millor.

Només el poeta pren la responsabilitat del «jo», només ell parla en nom propi, i només ell té el dret de fer-ho. Per tant, ja no escriu, sinó que transcriu problemes seus i, alhora, irremeiablement, expressa problemes dels altres homes. Serà només d'aquesta manera que, per la gràcia del seu llenguatge, el poeta dóna sentit i estructura a un real que, trobant les seves lleis en el poema, sembla efectivament informar-se ell mateix.

Podem veure òbviament que a partir d'una idea suggeridora de diferents possibilitats ambientals, el poeta contemporani la recull, l'observa, opera amb ella i l'aconsegueix transformar. Les noves necessitats culturals reivindicaran uns models anteriors per tal de conjurar els actuals, que mantenen al poeta o creador en un estat inconscient i determinat per allò aliè. El poder «volar» a altres móns i esferes permetrà obrir unes portes cap al camí desitjat. Aquesta serà, doncs, la poesia igualadina que indicarà un enfrontament amb la realitat que s'ha estat vivint durant molts d'anys. Una realitat, però, que servirà de model per als qui viuen en una mateixa època, salvant per damunt de tot el seu allunyament.

Seria atrevit permetre'm el luxe de parlar de «poesia social», mes la constel·lació poètica igualadina a partir dels anys seixanta sembla que tendeixi a un fi comú: donar raó del ver fet social a través de la senzillesa i l'espontaneïtat, i no de l'acartrament expressiu dels poetes de la primera meitat del segle XX. I només d'aquesta manera, una vegada alleugerits els sarrons del pes abrusador de la incomprensió, magnificència i honor, que només porten a una desmereïdora estima per part d'altri, llavors l'agotnar-se darrera d'aquests «mestres» ja no tindrà validesa i, així, la bellesa de contingut i de forma essencial, que com mou delitosament el cor i la imaginació seran usurpats per tal de modificar-los enterament i fer-los en un senzill vehicle de comunicació d'unes vivències acostumades a la manera de la societat. Són molts els qui consideren la poesia com una operació experimental per a arribar a la coneixença. Per a altres, poesia és més aviat comunicació. En fi, buscant també l'equilibri, podríem dir que cal que el poeta conegui, però cal que comuniqui.

És aquest tan sols un punt de partença per a l'estudi de la poesia contemporània igualadina, que només serà completat —tal com dèiem en un principi— gràcies al fruit predictable del pas dels anys, constant treball i evolució poètica.

BIBLIOGRAFIA

- AMADES, J.: *Costumari Català. El curs de l'any*. Salvat Editores, S.A. Barcelona, 1950. 5 vols.
- BOTET y SISO, Joaquim: Veure CARRERAS y CANDI, Francesch.
- BUSQUETS i GRABULOSA, Lluís: *Plomes Catalanes Contemporànies*. Eds. del Mall. Barcelona, 1980. Pàgs. 9-18.
- C.A.: J.V. FOIX. Dins *Antologia Poètica*. Eds. 62 i «La Caixa». Col·lecció MOLC, n° 31. Barcelona, 1980. Pàgs. 5-9.
- CAPMANY, Maria-Aurèlia: *Dia rera dia: els irrealis paisatges i les Creus de Capdequers*. Dins «J.V. Foix té vuitanta anys» A «Serra d'Or». Any XV, n° 160. 15 de gener 1973. Pàg. 31.
- CARRERAS y CANDI, Francesch: *Geografia General de Catalunya*. Establiment Editorial de Albert Martín. Barcelona (Província de Gerona per Joaquim Botet i Sísó).
- CASALS, Glòria, LLANAS, Manuel, PINYOL i TORRENTS, Ramon i SOLDEVILA, Llorenç: *SOLC. Literatura Catalana (amb textos comentats)* Textos per a l'ensenyament, n° 1. Eds. 62. Barcelona, 1980. Pàgs. 314-321.
- CASTELLET, Josep M., MOLAS, Joaquim: *Poesia Catalana del Segle XX*. Eds. 62, Col. a l'abast, n° 3. Barcelona, 1963.
- CIRICI, Alexandre: *J.V. Foix i les arts plàstiques*. Dins «J.V. Foix té noranta anys» A «Serra d'Or». Any XXV, n° 280. 1 gener 1983. Pàgs. 19-24.
- COLOMINES, Joan: Pròleg a «Catalans de 1918» (J.V. Foix) Eds. 62. Col·lecció «Antologia Catalana», n° 9. Barcelona, 1965. Pàgs. 5-14.
- F.: *¿Degenera la poesia quan es fa permeable a la profecia o a una doctrina?*. Dins «Texts d'altri». A «Serra d'Or». Any III, n° 4 Abril de 1961. Pàg. 14.
- F.: *El poeta més enllà de la història*. Dins «Texts d'Altri». A «Serra d'Or». Any III, n° 3. Març de 1961. Pàg. 19.
- F.: *Els quaderns de «La Revista» que fundà i dirigí J.M. López-Picó. Ara fa vint-i-cinc anys de l'aparició de llur darrer plec*. Dins «Documents propis» A «Serra d'Or». Any III, n° 6. Juny 1961. Pàg. 18.
- F.: *La «Beat Generation» i els joves escriptors americans*. Dins «Texts d'altri». A «Serra d'Or». Any III, n° 2. Febrer 1961. Pàgs. 15-16.
- F.: *Poesia és coneixença, Poesia és comunicació*. Dins «Texts d'altri». A «Serra d'Or». Any III, n° 4. Abril 1961. Pàg. 14.
- FERNÁNDEZ GENÉ, Xavier: *Demà. A «Farigoleta 1981»*. Pàg. 19.
- FOIX, J.V.: *Antologia Poètica*. Eds. 62 i «La Caixa». Col·lecció MOLC, n° 31. Barcelona, 1980.
- FOIX, J.V.: *Catalans de 1918*. Eds. 62. Col·lecció «Antologia Catalana», n° 9. Barcelona, 1965.
- FOIX, J.V.: *Dansa Fumarel'la de Bòbila. Sitges. Poema de Paravent*. Dins «Poesia Catalana». A «La Revista». Any IV, n° LVIII. 16 de març de 1918. Pàgs. 89-90.
- FOIX, J.V.: *La idea de comunitat*. Dins «El món concret». A «Serra d'Or». Any II, n° 2. Febrer 1960. Pàgs. 4-5
- FOIX, J.V.: *Les cançons de Nadal, de Joan Llongueras. Barcelona, 1917*. A «La Revista». Any IV, n° LVI. 16 de gener de 1918. Pàg. 30.
- FOIX, J.V.: *Lletra a en Joan Salvat-Papasseit*. Dins «Les Lletres» A «Serra d'Or» Any IV, n° 3. Març 1962. Pàgs. 31-34.
- FOIX, J.V.: *1920-1960*. Dins «Les Lletres» A «Serra d'Or». Any II, n° 11. Novembre 1960. Pàgs. 30-31.
- FOIX, J.V.: *Regirant llibres i papers*. Dins «Joc de mans i altres narracions» A «Col·lecció El Pont», n° 2. Editorial Arimany S.A. Barcelona, 1956. Pàgs. 42-45.
- FOIX, J.V.: *Sol, i de dol*. Eds. 62, S/A. Els llibres de l'Escorpi/Poesia, n° 26. Barcelona, 1981.
- FOIX, J.V.: *Dues tardes*. Dins «Lírica Catalana» A «La Revista» Any III, n° LI. 1 Novembre 1917. Pàgs. 391-392.
- FUSTER, Joan: *Literatura Catalana Contemporània*. Curial. Edicions Catalanes, «Biblioteca de Cultura Catalana», n° 23. Barcelona, 1982.
- GIMFERRER, Pere: *Descripció d'un llibre: «Sol, i de dol»*. Dins «J.V. Foix té vuitanta anys». A «Serra d'Or». Any XV, n° 160. 15 de gener de 1973. Pàgs. 45-47.
- GIMFERRER, Pere: *Nota sobre l'edició*. Dins *Antologia Poètica*. Eds. 62 i «La Caixa». Col·lecció MOLC, n° 31. Barcelona, 1980. Pàgs. 11-14.
- GUANSÉ, Domènec: *Abans d'ara (Retrats literaris)*. Ed. AYMÁ, S.A., Col·lecció «La mirada». Barcelona 1966.
- J.V.F.: *De la mà d'obra intel·lectual*. (traducció). Dins «Aportacions» A «La Revista». Any IV, n° LXXIV. 16 d'octubre de 1918. Pàgs. 359-361.
- J.V.F.: *Les Revistes*. A «La Revista»:
 - .Any IV, n° LXI. 1 d'abril de 1918. Pp. 115-116.
 - .Any IV, n° LXII. 16 d'abril de 1918. Pp. 135-136.
 - .Any IV, n° LXIV. 16 de maig de 1918. Pp. 175-176.
 - .Any IV, n° LXVI. 16 de juny de 1918. Pp. 214-216.
 - .Any IV, n° LXVII. 1 de juliol de 1918. Pp. 235-236.
 - .Any IV, n° LXVIII. 16 de juliol de 1918. Pp. 255-256.
 - .Any IV, n° LXXI. 1 de setembre de 1918. Pp. 315-316.
- J.V.F.: *Prisma Estrany de la Malaltia* (traducció). Dins «Poetes estrangers d'avui» A «La Revista», any IV, n° LVI. 16 de gener de 1918. Pàg. 24.
- MANENT, Albert: *Entre la llegenda i la vida de cada dia*. Dins «J.V. Foix té vuitanta anys». A «Serra d'Or». Any XV, n° 160. 15 de gener 1973. Pàgs. 20-26.

- PADRÓS, Esteve: *J.V. Foix, sempre i ara*. Dins «*Les Lletres*» A «*Serra d'Or*». Any XXV, nº 280. 1 de gener 1983. Pàgs. 25-27.
- PEDRAZA, Xavier, i CARMONA, Pere-Lluís: *Josep Carner: un home, un poeta. Centenari del naixement de Josep Carner i Puig-Oriol (1884-1970)*. Dins «Reportatge» A «*AIONA*» (*El periòdic de la comarca*). Any III, nº 79. 24 de febrer de 1984. Pàgs. 20-21.
- PI DE CABANYES, Oriol: *J.V. Foix i la Catalunya ideal. «Amb ella i per ella a ultrança»*. Dins «*J.V. Foix té noranta anys*». A «*Serra d'Or*». Any XXV, nº 280. 1 de gener 1983. Pàgs. 31-33.
- RIBA i TOMÀS, Carme: *Tan sols un cafè*. Inèdit. Fons bibliogràfic de la Secció Filològica «Emili Vallès» del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (CECI).
- RIQUER, M. de, i COMAS, A.: *Història de la literatura catalana* (4 vols.) Editorial Ariel. Barcelona 1964-1983.
- ROMEU, Josep: *Aproximacions a la poesia de J.V. Foix*. Dins «*Diari, 1918*» (J.V. Foix). J. Horta, editor. Col·lecció Signe, nº 1. Barcelona, 1956. Pp. 7-15.
- ROMEU, Josep: *Obra poètica*. Ed. Selecta, S.A., Col·lecció Biblioteca Selecta, nº 89. Barcelona, 1951.
- ROMEU i FIGUERAS, Josep: *El component popular en la poesia de J.V. Foix*. Dins «*J.V. Foix té noranta anys*» A «*Serra d'Or*», Any XXV, nº 280. 1 de gener 1983. Pàgs. 28-30.
- ROMEU i FIGUERAS, Josep: *La nit de Sant Joan*. Ed. Barcino, Barcelona, 1953.
- TERRY, Arthur: *La idea de l'ordre en la poesia de J.V. Foix*. Dins «*J.V. Foix té vuitanta anys*» A «*Serra d'Or*», Any XV, nº 160. 15 de gener 1973. Pàgs. 41-43.
- TRIADÚ, Joan: *Els quatre cantons: el J.V. Foix d'ara i de tostemps*. A «*Serra d'Or*». Any XVII, nº 191. 15 d'agost 1975. Pàgs. 39 (553).
- TRIADÚ, Joan: *J.V. Foix en la situació de la poesia catalana*. Dins «*J.V. Foix té vuitanta anys*». A «*Serra d'Or*». Any XV, nº 160. 15 de gener 1973. Pàgs. 29-31.
- TRIADÚ, Joan: *Punt i seguit: Foix o el sacrifici que fa ombra*. A «*Serra d'Or*». Any XX, nº 221. 15 de febrer 1978. Pàg. 36 (100).
- TRIADÚ, Joan: *Punt i seguit: J.V. Foix: «És poeta qui és present...»* A «*Serra d'Or*». Any XXV, nº 280. 1 de gener 1983. Pàg. 47.
- *Trobada de Poetes Residents a Igualada. La Poesia, vehicle cultural?*, (Gravació). 30 de març de 1984. Arxiu de la Secció Filològica «Emili Vallès» del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.